

Asia: VN/9898/2021-75

Ehdotukset SUP-direktiivin täytäntöönpanoon liittyviksi asetuksiksi sekä uudeksi keräyspaperia koskevaksi asetukseksi

Lausunnonantajan lausunto

Valtioneuvoston asetus eräistä muovituotteista

YLEISKOMMENTIT SUP-DIREKTIIVIN TOIMEENPANOON

SUP-direktiivin toimeenpanon käynnistyi eduskunnan hyväksytyä hallituksen jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muutosesitykset kevättalvella 2022. Hallituksen em. lakien muutosesityksistä antamassaan lausunnossa sosiaali- ja terveysministeriö lausui mm.

”Ympäristöterveyden näkökulmasta hallituksen esityksen luvussa ”4.2.3.2 Yritysvaikutukset” käsitellään monipuolisesti niitä teknologisia haasteita, joita ruoan ja juomien turvallisessa pakkaamisessa joudutaan kohtaamaan, kun muovisia tai muovipinnoitteisia ruoan kertakäyttöpakkauksia ja juomien mukeja kansineen lukumääräisesti sitovalla lainsäädännöllä vähennetään. Luvun tekstistä ilmenee, että komissio ei ole linjannut lopullisesti, mitä tekniikoita voidaan soveltaa korvaamaan muovia ruoan ja juomien pakkaamisessa. Esimerkiksi ei ole varmuutta voidaanko muovia korvata enemmän selluloosakuitupohjaisilla materiaaleilla, joiden tiivysominaisuuksia on paranneltu dispersiotekniikalla vai ei.

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan entistä ohuempien muovipinnoitteiden ja uusien pinnoitteiden toimivuus korvaavien materiaalien kalleus ja niiden sopivuus ruoan pakkaamiseen ja uudelleen käytettävien pakkausten hygieeniset haasteet ovat kaikki sellaisia tekijöitä, joilla voi olla merkitystä ruokaturvallisuuden näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että ruokaturvallisuus on keskeinen terveysturvallisuuden ja One Health -politiikan pilari, jota ei tule vaarantaa toimeenpantaessa SUP-direktiiviä.”

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää valitettavana, että SUP-direktiivin toimeenpanossa yhä edelleen ollaan tilanteessa, jossa maamme vastuuviranomaiset eikä Euroopan Unionin komissio ole kyennyt ohjeistamaan viranomaisia yksiselitteisesti, millä tekniikoilla voidaan ruoan hygieenisuus turvata ja esimerkiksi yhä edelleen on auki, hyväksyykö komissio Suomen kannalta merkittävän ruoan pakkaamisen ei-muovipohjaisen vaihtoehdon eli sen voidaan dispersiotekniikalla parantaa selluloosakuitupohjaisten pakkausmateriaalien tiiviys-/hygieenisuusominaisuuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö muistuttaa jälleen kerran, että jäte- ja SUP-direktiivi ja ylipäätään EU:n jätelainsäädäntö lähtee siitä, että terveydensuojelu on ympäristönsuojelun ohella tärkein suojeltava oikeushyvä.

Sosiaali- ja terveysministeriö muistuttaa, että em. hallituksen esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossaan STM todetaan myös:

”Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että vuoteen 2024 on lyhyt aika, mikä tekee muovia korvaavien ruokaturvallisuutta ylläpitävien pakkausmateriaalien saannin haasteelliseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että nykyiset pakkaustekniikat, jotka ovat mahdollistaneet ruoan ja juomien turvallisen pakkaamisen, ovat syntyneet vuosikymmenten kehitystyön myötä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota, että SUP-direktiivin 4. artiklassa todetaan seuraavaa:

”Näillä toimenpiteillä on päästävä liitteessä olevassa A osassa lueteltujen kertakäyttöisten muovituotteiden kulutuksessa mitattavissa olevaan määrälliseen vähennykseen jäsenvaltioiden alueella vuoteen 2026 mennessä vuoden 2022 tasoon verrattuna.”

Ottaen huomioon em. mittavat haasteet artikla 4. toimeenpanemiseksi, sosiaali- ja terveysministeriö kehottaa ympäristöministeriötä harkitsemaan SUP-direktiivin edellyttämää aikataulua po. artiklan toimeenpanossa.”

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää valitettavana, että arviointineuvosto ei ole kyennyt arvioimaan po. asetusehdotusten vaikutuksia kiireeseen vedoten.

SUODATTIMELLISET TUPAKKATUOTTEET JA SUODATTIMET

Asetuksen 4 §:ssä säädetään tupakkatuotteiden keräysastioiden järjestämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää erittäin tärkeänä, että asetusluonnoksen mukaisesti nimenomaan kunnan tehtävänä on järjestää tupakkatuotteille erilliset keräysastiat. Järjestämisvastuu ei voisi olla tuottajilla, sillä se olisi Suomen ratifioiman tupakkatuotesopimuksen (FCTC/WHO) vastaista. On myös huomioitava, että keräysastioita ei saa käyttää tupakkalain vastaisesti esimerkiksi markkinoinnin välineenä. Keräysastioiden pitäisikin olla ulkoasultaan neutraaleja, eivätkä ne esimerkiksi saisi muistuttaa savukkeita tai muita tupakkatuotteita.

4 § mukaan erillisiä keräysastioita tulisi olla yksi 300:aa asukasta kohden. Etukäteen on vaikea arvioida, onko tämä sopiva määrä, joten kuntien tulisi seurata säännöllisin väliajoin, onko valittu määrä tai niiden sijoittelu tarkoituksenmukainen. Lisäksi olisi olennaista seurata, päätyvätkö tupakantumpit keräysastioihin.

4 § mukaan keräysastiat on sijoitettava jätelain 48 c §:ssä tarkoitetuille alueille siten, että ne ovat helposti ja näkyvästi saatavilla. Jätelain 48 c §:ää ei ole kuitenkaan vielä tätä lausuntoa annettaessa saatavilla, joten kyseiseen asiaan ei voi tässä vaiheessa ottaa kantaa.

Asetuksen 5 §:ssä säädetään tiedotusvelvollisuudesta.

5 §:ssä ei säädetä tupakkatuotteisiin liittyvästä tiedotus- ja neuvontavelvollisuudesta, mutta jo tässä yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö haluaa painottaa, että tupakkatuottajat eivät voi Suomen ratifioiman tupakkapuitesopimuksen (FCTC/WHO) mukaisesti osallistua valistukseen ja neuvontaan, vaan kyseinen tehtävä on säädettävä kunnalle niin, että tuottajat vastaavat vain kustannuksista. Tämä pitäisi huomioida tulevassa jätelain HE:ssä.

Mikäli asetuksenantovaltuutus antaa mahdollisuuden, osana tiedotus- ja neuvontatehtävää (josta säädetään tupakkatuotteiden osalta jätelain 51 §:ssä) keräysastioissa voisi tarjota tietoa tupakoinnin lopettamisen tuesta ohjaamalla Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämälle kansalaisille suunnatulle www.lopetan.fi -sivustolle (esim. Tukea lopettamiseen: www.lopetan.fi / Stöd för att sluta: www.sluta.fi).

Muita huomioita

Sosiaali- ja terveysministeriö on aiemmin esittänyt huolensa koskien tähän kokonaisuuteen suunniteltua seurantaryhmää. Tupakkatuottajat eivät voi tupakkapuitesopimuksen perusteella olla tällaisessa ryhmässä varsinaisina jäseninä. Tupakkatuottajia voisi sen sijaan esimerkiksi kuulla tarvittavien tietojen saamiseksi seurantaryhmässä.

Valtioneuvoston asetus muovia sisältävistä kalastusvälineistä

-

Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista

-

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun asetuksen muuttamisesta

-

Valtioneuvoston asetus juomapakkauksista annetun asetuksen muuttamisesta

-

Valtioneuvoston asetus keräyspaperin erilliskeräyksestä ja kierrätyksestä

-

Niemi Veli-Mikko
Sosiaali- ja terveysministeriö

Paavola Meri
Sosiaali- ja terveysministeriö - HYT/TUTO